

З біжучого життя.

Учительські курси.

Народне учительство на Україні поставлено в такі умови, що про життя рідного краю, про його науку, літературу і взагалі про його культуру воно може добувати собі знання тільки само-тужки. В тих школах, де підготовляється народне учительство до великої культурної місії, на все українське не звертається найменшої уваги, хоч ті школи існують на Україні, і вчителі, що виходить з тих шкіл, працюють на Україні, серед українського люду.

Можна завважити, що молоде учительство, котре скінчило недавно школу, виявляє велику непідготовленість не тільки в справі рідного краю, але навіть в тих спеціальних науках, котрими учительство має керуватися в своїй педагогічній праці.

Виходить учитель з школи, здибається з життям і сам бачить, що придбаного в школі знання дуже мало і таке воно однобічне, що треба самому ще не мало попрацювати, щоб якимсь доповнити його. Бачить він, що треба самому шукати таких джерел, що напоїли б його водою справжнього знання і дали б потрібний матеріал до вивчення того краю, де йому доводиться працювати.

І рідко який учитель не дбає про те шукання, але рідко який знаходить те, до чого прагне його душа, чого шукає молодий розум. Одна за одною стають йому поперек шляху всякі перешкоди, змагається він з ними, а там або розчаровується, або в безсиллі опускає руки і стає звичайним собі сільським обивателем, забуває потроху про свої попередні пориви та змагання і дбає лиш про те, щоб мати шматок хліба. Явище це серед народнього учительства стало, можна сказати, звичайним і на нього не звертають уваги, миряться з ним і можна сказати, що навіть підтримують його,—адже ж часто й густо ті земства, що хотіли

боротися з цим здичавінням народнього учительства, ніяк не могли добути дозволу на впорядкування просвітних, чи педагогічних курсів для вчителів, а це ж у нас поки-що єдиний спосіб розбуркати заснуле учительство, потягти його до життя, зацікавити тими великими благами науки й культури, що існували наче б то не для них, працівників на ниві народньої освіти.

Значіння просвітних курсів учительство само розуміє і що далі, то все більш ними зацікавлюється. Коли стало можливо впоряджати курси для вчителів, то з кожним роком усе рясніше й рясніше на Україні почали влаштовуватися вони і число слухачів так зросло, що доводиться його обмежувати.

Широко покотилася хвиля змагання до кращого життя духовного, докотилася вона до обдертих народніх шкіл і захопила собою навіть загнане й здичавіле народнє учительство.

Заворушилося воно і пішло на курси шукати собі духовної страви.

Та чи знайде учительство там усе те, до чого прагне його душа, чи скажуть там учительству, через що такий темний український народ, через що праця того учительства пропадає марно і не дає бажаних наслідків?

Думаємо, що ні, а коли й скажуть, то далеко не все, скажуть певно не більше, як говорили торік на курсах у Петербурзі, у Харькові, в Полтаві. Але й те, що говорилося торік учителям про рідну історію, літературу, про рідну мову—має не аби яке значіння для українського учительства, і коли воно хоче, щоб йому сказали більше, воно мусить само про те подбати. В Харькові торік учителі домагалися сами, щоб було прочитано лекції по українознавству і щоб було дано відповідь на запитання: якою мовою треба навчати в школах. Так само в Петербурзі вчителі від себе ставили запитання лекторам і про мову і про національну школу, і лекторі хоч і вагалися, а все ж відповідь давали і своїм авторитетом ствержували справедливе домагання українців мати свою рідну школу. Отже від самого учительства в значній мірі залежить те, чи на курсах будуть читати лекції про щось чуже, далеке від життя рідної йому школи, чи будуть те читання пристосовувати до місцевого життя, до характеру місцевої школи, до її потреб і завданнів. Треба ставити справу так, щоб лекції з українознавства стали обов'язковими на всіх курсах, де в числі слухачів будуть і вчителі українці. Це буде єдиний спосіб заповнити ту галявину в знаттях народнього учительства, що лишається незаповненою по виході з учительської школи.

В допомогу цьому будуть і виставки книжок, що впоряжуються тепер на курсах. На тих виставках торік були і українські книжки, правда в невеликому числі, але сподіваємося, що надалі і цю справу можна буде впорядкувати краще.

Редакція „Світла“, бажаючи мати певні інформації про вчительські курси, прохає тих своїх читачів, що будуть на курсах, подавати для друку докладні відомости про все, що на їхню думку було там цікавого і вартого для обговорення на сторінках нашого педагогічного журналу.

Я. Гетьманчук.

З життя.

Надходить до бажаного кінця,—бажаного, як для учнів, так само й для педагогів,—учебний рік, кінчаються по всіх нижчих, середніх і вищих школах іспити, ця гаряча пора в житті дрібного люду, пора, що несе декому радість визволення од „учебы“ й жаданий спочивок, а декому море сліз, гризот, смутку, а головне—продовшення тієї ж таки проклятущої „учебы“ заради майбутньої „передержки“. Це, так мовивши, тільки квіточки, а ягідки здебільшого вже пообсипались, не витримавши холодного, суворого подуву байдужого вітру казенної системи: через увесь час іспитів газетні колонки рябіли телеграмами про школярські самогубства. За-для чого всі оті „ходження“ учнів по муках іспитових комісій і т. и.—Господь його святий знає. Кажуть, що ніби то цими самими іспитами перевіряються знання „учащихся“ й підводиться баланс зібраним за учебний рік скарбам народної освіти. Може й так, про те начальство відає, а ми тільки спитаємо,—що ж робили цілісінський отой рік пани педагоги? Невже впродовж дев'ятох місяців вони не спромоглися перевірити ті знання поволі, не поспішаючись, за-для більшої достотности, підвести потрібний баланс і подати його до відому начальства? Коли б це робилося завчасно, то запевне те „благопечительное“ начальство й саме не турбувалось би і дітям та юнакам голови б не морочило. Бо діти—завжди діти, завжди люблять побігати, побавитись, а надто, коли на дворі світигь сонечко й пишається в зелених розкошах чарівний травень. Так уже сам Господь Бог утверив, що діти найкраще ростуть і здоровшають на сонечку, і закривати від них те сонечко заялозеним, обтріпанним нудним підручником—це значить повставати проти Бога. Так говорить логіка... Ну, та цур їй, тій логіці, бо з нею гляди, ще вскочиш!